

Grote Kerk Leeuwarden gaat richting Stadsklooster

Een pijnlijke en moeilijke beslissing bij de Grote of Jacobijnerkerk in Leeuwarden, maar ook blijdschap. Het monumentale gebouw wordt afgestoten en overgenomen door de Maatschappij van Welstand uit Amersfoort.

MARIA DEL GROSSO

Beide partijen hebben een intentieverklaring getekend, werd zondag in de Protestantse Gemeente Leeuwarden bekendgemaakt. Het komende halfjaar moet duidelijk worden of er voor het pand een toekomst als Stadsklooster ligt. Als dat organisatorisch en financieel rond te krijgen is, gaat het eigendom over naar de protestantse stichting in Amersfoort.

„Het gaat ons aan het hart”, zegt Sjoerd Wijnsma daarover. Hij is voorzitter van wijkgemeente De Fontein en in die functie actief in de algemene kerkenraad, waarvan hij secretaris is. „Maar het is al een aantal jaren duidelijk dat we dit niet meer kunnen dragen. Ons ledenaantal daalt. We teren al een jaar of tien in op onze reserves. Er is een grens bereikt.”

Daarbij was de kerkelijke gemeente zich sterk bewust van de belangrijke maatschappelijke functie die de Grote Kerk in Leeuwarden, maar ook in de provincie, vervult. Burgemeester van Leeuwarden Sybrand Buma en zijn voorganger Ferd Crone werden er geïnstalleerd, de kerk is 's zomers open voor toeristen, er vinden exposities plaats en de Friese Nasaus liggen er begraven. Zij zijn de voorouders van het Koninklijk Huis. Leeuwarden behoort daarmee met Breda en Delft tot de drie steden met een koninklijke grafkelder.

De kerk is tussen 1275 en 1310 gebouwd als onderdeel van een klooster. „Dat is het 300 jaar lang geweest”, zegt predikant Jan-Jaap Stegeman van wijkgemeente De Jacobijner. Toen het tijdens de reformatie een protestantse kerk werd, is een deel van het complex gesloopt. „Het is een wonder dat er resten bewaard zijn gebleven. In sommige delen van de kerk herken je het klooster nog. Het is mooi dat de sporen van het klooster terug kunnen keren.”

De bedoeling is volgens Stegeman dat het toekomstige Stadsklooster zichzelf kan bedruipen als onderneming. De Protestantse Gemeente gaat het gebouw huren en het blijft beschikbaar voor verhuur aan derden. „Wel willen we dat verhuur meer gaat passen in de kant die wij met het klooster op willen: bezinning, vertraging en inspiratie.”

Stegeman noemt het jammer dat op dit moment zakelijke verhuur en daarmee het beheer van de ruimtes los staat van deze kerkelijke doelen. Het is aan de Maatschappij van Welstand om te onderzoeken of een ondernemingsplan gericht op bezinning, vertraging en inspiratie haalbaar is. Daarbij wordt onder andere gekeken naar klooster Nieuw Sion in Diepenveen. Stegeman noemt de

Dominee Jan-Jaap Stegeman van de Grote of Jacobijnerkerk op een plek in het monumentale gebouw die nog herinnert aan de kloostertijd. FOTO: MARCHJE ANDRINGA

samenwerking met de Maatschappij van Welstand uniek. „Veel kerkgebouwen worden afgestoten, vaak naar stichtingen met een commerciële inslag.”

In Friesland wordt ook wel geko-

zen voor de Stichting Alde Fryske Tsjerken als nieuwe eigenaar. Dat contact is er wel geweest, zeggen Wijnsma en Stegeman, maar de overname van de Grote Kerk werd als te risicovol gezien.

De Maatschappij van Welstand is ontstaan toen protestantse boeren in Brabant in nood verkeerden en hulp nodig hadden. Later werd het een protestants fonds dat kerkelijk werk steunt. Ze geven subsidies

‘Het moet veel meer een plek van en voor de stad worden’

voor de verbouw van kerken, die bijvoorbeeld een koffieruimte willen, en ook voor pioniersplekken. Dit zijn nieuw geloofsgemeenschappen die mensen van buiten de kerk erbij betrekken. „Toch willen ze meer de duurzame kant uit. Projecten ondersteunen die structureel van aard zijn. Als de subsidie voor een pioniersplek ophoudt, betekent dit toch vaak het einde van zo'n initiatief”, aldus Stegeman.

De Maatschappij wil een nieuwe koers varen en heeft vijf kernprojecten geformuleerd. Eén daarvan is de herontwikkeling van religieus vastgoed tot nieuwe kloostervormen. De zoektocht van de Grote Kerk naar een nieuwe toekomst, die al 2,5 jaar gaande is, past daarbij. Het is net als bij klooster Nijkleaster in Hilaard de bedoeling dat de Grote Kerk ook een woonfunctie krijgt. „Wij gaan ons meer richten op vaste bewoners, terwijl Nijkleaster het vooral van tijdelijke gasten moet hebben.” Stegeman denkt aan studenten die er een vormingsjaar kunnen volgen. „Het mooie is dat je van een kloostergemeenschap geen lid hoeft te zijn, waar dat bij de kerk wel zo is. Er komt straks een gemeenschap die er geworteld is, aangevuld met een netwerk van mensen die inspiratie zoeken.”

Het besluit betekent tegelijkertijd dat de andere kerken van de Protestantse Gemeente Leeuwarden, de Fontein en de Schakel, open kunnen blijven. „Op de beheeractiviteiten in de Grote Kerk moesten we jaarlijks meer dan een ton toelagen”, vertelt Wijnsma. Als die verliespost wegvalt, is er meer financiële zekerheid voor de andere gebouwen. Het betekent volgens Stegeman ook dat het door de week veel levendiger en bruisender zal worden in de Grote Kerk. „Die is nu door de week te vaak dicht. Het moet veel meer een plek van en voor de stad worden.”

Afgelopen zomer nam de kerkelijke gemeente het besluit om het professionele beheer van de kerkgebouwen op te heffen. Medewerkers zijn toen geïnformeerd dat hun contract per 1 december afloopt. Het gaat om zes mensen in vaste dienst en drie uitzendkrachten. De verwachting is dat de Grote Kerk in de loop van 2024 overgedragen wordt. In de tussentijd zullen vrijwilligers de beheertaken overnemen.